

**ДОНАТОРСКЕ
ПОЛИТИКЕ У
СРБИЈИ СА
ФОКУСОМ
НА ДАВАЊА
ОМЛАДИНСКИМ,
УДРУЖЕЊИМА
ЗА МЛАДЕ И
ЊИХОВИМ
САВЕЗИМА**

Ауторка
Невена Трофименко

Издавач
Омладински савез удружења „Нови Сад омладинска
престоница Европе – ОПЕНС“

Уредница
Александра Илијин

Лектура
Тихана Смиљанић

Коректура
Мина Васовић

Дизајн и прелом
TRID TECH Лазо Сатмари ПР

Пројекат „У центру одрживе омладинске политике“

Спроводи Омладински савез удружења „Нови Сад омладинска престоница Европе – ОПЕНС“

Финансира Министарство омладине и спорта Републике Србије

САДРЖАЈ

Уводна разматрања	5
Методологија	8
1. Контекст и структура важних актера омладинског сектора у Србији	9
1.1. Министарство омладине и спорта у функцији донатора	13
1.2. Министарство омладине и спорта у функцији преговарача у ИПА програмирању и билатералним договорима	14
1.3. Пандемија ковид-19 и функционисање организација младих и за младе	15
2. Интервенције донаторске заједнице – сумарни приказ	18
2.1. Делегација Европске уније у Републици Србији	21
2.2. Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ)	23
2.3. Мисија ОЕБС-а у Србији	25
2.4. Уједињене нације у Србији	29
2.4.1. УНФПА: Програм адолесценти и млади	32
2.4.2. УНИЦЕФ	33
2.4.3. Агенција Уједињених нација за избеглице – УНХЦР	36
2.4.4. Програм Уједињених нација за развој УНДП	37
2.5. Регионална канцеларија за сарадњу младих, RYCO	38
2.6. Друге релевантне интервенције	41
2.6.1. Европска омладинска фондација Савета Европе	41
2.6.2. Балкански фонд за демократију	42
2.7. Фокус донатора у наредном периоду	42
3. Координација донаторских интервенција – постојећи механизми функционисања	45
4. Како донаторска заједница у Србији перципира организације младих и за младе – кључне предности, недостаци и стратегије приступа	47
4.1. Стратегије приступа донаторској заједници	49
4.1.1. За организације младих и за младе	49
4.1.2. За донаторску заједницу	51
5. Препоруке донаторске заједнице усмерене ка организацијама младих и за младе/омладинским савезима	52

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Анализа која је пред вама има задатак да подстакне организације младих и за младе на нове могуће стратегије заговарања које ће водити ка унапређењу финансијске одрживости омладинског сектора. Кроз анализу се мапирају постојеће подршке међународне донаторске заједнице која је активна у Републици Србији, објашњавају се механизми којим донаторска заједница програмира интервенције, анализирају се ефекти пандемије коронавируса – непредвидивог фактора који је утицао на функционисање организација младих и за младе, али и на другачије усмерење донаторских интервенција и подршку – и коначно, дају се препоруке омладинским организацијама са циљем већег препознавања и умрежавања са донаторском заједницом.

Усклађивање с приоритетима донатора с једне, и с мисијом, визијом и постојећим програмима унутар организације с друге стране, постало је велики изазов за организације младих и за младе. Најчешћи облик финансирања јесте кроз краткорочне пројекте, па је питање одрживости од егзистенцијалне важности за организације младих и за младе. Анализом се приближава контекст у ком ове организације раде и спроводе своје програме, те се директно указује на њихове изазове и потребе. Додатно, наводе се и увиди донаторске заједнице.

Кроз анализу се појашњава како се ради приоритизација тема, има ли простора да се консултују организације младих и за младе приликом креирања програмског стратешког опредељења – који за донаторску заједницу представља референтни оквир деловања за распон од две до пет година – затим, има ли простора да информишу програмирање међународне заједнице, те која је улога државе, односно Министарства омладине и спорта као министарства које је, сходно Закону о младима, надлежно за координирање питања у интересу младих.

Енерџизер

*Сложите констелацију односа:
донаторска заједница, држава, организације младих и за младе,
теме и области које се подржавају/финансирају.*

Какви су вам увиди?

Омладински сектор посматра се као ужа групација организација цивилног друштва које у свом раду доминантно раде са младима и за младе, а Министарство омладине и спорта посматрају као најрелевантнију инстанцу у институционалној сарадњи. Неретко, ове организације су и део неке од мрежа омладинских савеза који постоје у Србији.

Финансијско функционисање омладинског сектора могуће је грубо поделити на три правца. **ПРВИ ПРАВАЦ** јесте подршка која се врши кроз донације мањег обима, што дефинитивно утиче на одрживост организација младих и за младе. **ДРУГИ ПРАВАЦ** обухвата подршку кроз подговарање од стране организације цивилног друштва са националним обухватом која преузима администрирање великих грант схема и отвара позиве за организације цивилног друштва, не нужно само за организације младих и за младе. **ТРЕЋИ ПРАВАЦ** подразумева да организација има капацитете да конкурише за средства на различитим конкурсима на међународном нивоу, као и да може да одговори на тражене услове дефинисане конкурсом – нпр. обезбеди средства за суфинансирање.

Чини се, ипак, да донације великог обима нису доступне организацијама младих и за младе, јер подразумевају постојање доказаног «финансијског капацитета» за вођење пројеката велике вредности и суфинансирање одређеног процента од укупног износа донације, па се организације младих и за младе најчешће не усуђују да аплицирају на такве позиве, или немају довољне годишње финансијске обрте који их чине погодним за конкурисање.

Главни приоритети донаторске заједнице у претходне две године, односно донатора који имају за циљну групу младе (*youth specific target*), јесу повећање запошљивости младих (посебно младих који нису у образовању, тренингу и обуци – младих у тзв. НЕЕТ ситуацији), *Гаранције за младе*, радне праксе, миграције младих, дигитална и медијска писменост, а услед пандемије болести ковид-19 и здравствена писменост и ментално здравље младих. У појединим стратешким правцима међународне заједнице све чешће је могуће прочитати и приоритете који се односе на положај младих са села. Помирење младих и теме које се односе на мир, сигурност и безбедност важне су и посматрају се кроз призму регионалне сарадње младих. Питање климатских промена, животне средине и непосредног учешћа младих у развијању зелене агенде такође су део стратешких праваца неких донатора. Стиче се утисак да донатори имају фокус на теме које се односе на унапређење социо-економског статуса младих, док теме које се односе на изборно право, право на мирно окупљање, народну иницијативу итд. – изостају.

Одрживост оmlадинског сектора зависи од агенде коју креирају донатори, било да су то они донатори који таргетирају младе као циљну групу и затим одређују теме од интереса за унапређење положаја и потреба младих, или су донатори који постављају теме на генералном нивоу, па је могуће укључити младе као циљну групу. Ово је прилика да организације младих и за младе освесте важност коју имају и размисле о промени у приступу, односно да настоје да системски утичу на одабир приоритета приликом програмирања и не остану само на вештини повезивања свог поља деловања са позивом на пројекте или програме, јачању капацитета за боље писање пројеката итд., већ да се фокусирају и на заговарање.

МЕТОДОЛОГИЈА

Анализа се састоји од пет целина и приказа контекста у ком делују организације младих и за младе. Главне интервенције међународних организација и развојних партнера усмерене на омладинску популацију разматране су у другој целини; у трећој целини анализирали смо како донаторска заједница у Србији перципира организације младих и за младе и њихове савезе – које су им кључне предности и недостаци, искуства у сарадњи, те како се прати њихов рад. Четврта целина анализира координацију донаторске заједнице, док последња целина нуди препоруке за унапређење постојећег стања.

Текст је сачињен на основу деск и емпиријских истраживања. Деск-истраживање састојало се од анализе програма најчешће доступних кроз средства обавештења, као што су сајтови или извештаји, билтени итд. Статистички подаци из различитих извора, као и најновији извештаји домаћих и међународних организација, такође су важне информације које се користе у анализи. Емпиријско истраживање спроведено је кроз разговоре са донаторском заједницом и експертима из области. Додату вредност анализи представља дугогодишње искуство конкурисања за различите типове подршке, које има ауторка текста, као и искуство у спровођењу пројеката и непосредној комуникацији с донаторском заједницом.¹ Анализа представља тренутни приказ стања и може се периодично ажурирати на основу нових информација и увида са терена.

---

¹ Ауторка текста је такође радила као чланица тима истраживача економија Западног Балкана којим је координирала Фондација за отворено друштво Албаније. Истраживачи су тада припремили извештаје којим се мапира постојеће стање донаторских политика Западног Балкана, за потребе Савета за регионалну сарадњу - *RCC*. Извештаје је могуће погледати на следећем линку: https://www.rcc.int/youth_db/pages/1/background. Ауторка се служи информацијама представљеним у донаторској бази креираној од стране Савета за регионалну сарадњу - *RCC (Youth Actions Donor Assistance Database)*.

1.

**КОНТЕКСТ И
СТРУКТУРА
ВАЖНИХ
АКТЕРА
ОМЛАДИНСКОГ
СЕКТОРА
У СРБИЈИ**

Министарство омладине и спорта (МОС) води посебну евиденцију удружења младих и удружења за младе. Након ажурирања базе 17. јануара 2022. године, укупно је евидентирано 1692 удружења.² Министарство омладине и спорта кључна је тачка за удружења младих и за младе за односе са државом. Такође, Министарство омладине и спорта важан је актер који има могућност да заговара потребе младих, а последнично и омладинског сектора, приликом програмирања бесповратних средстава код међународне донаторске заједнице.

Регистрована удружења младих и за младе имају и могућност даљег удруживања у савезе чији су циљеви и области остваривања циљева усмерени на младе. У складу са Законом о младима (чл. 14), статус кровног савеза стиче савез који: 1) има најмање 60 регистрованих удружења са седиштима на територији најмање две трећине управних округа у Републици Србији; 2) најмање две године спроводи омладинске активности; и 3) окупља најмање 2000 индивидуалних, једном уписаних чланова, од којих је најмање две трећине младих.³

У Србији постоје три национална савеза који чине такозване стубове омладинске политике. То су Кровна организација младих Србије (КОМС), Национална асоцијација практичара и практичарки омладинског рада (НАПОР), и Национална асоцијација Канцеларија за младе (НАКЗМ). КОМС је основан 2011. године и представља највише независно представничко тело младих у Србији. Тренутно окупља 103 удружења са читаве територије Србије. КОМС је у септембру 2019. године поднео документацију за стицање статуса националног кровног савеза младих, а МОС је организацији 21. јула 2020. године законски признао тај статус у складу са чланом 14 Закона о младима.⁴

НАПОР је основан 2009. године и представља струковни и репрезентативни савез удружења која спроводе омладински рад, и посвећен је стварању и развијању услова за осигуравање квалитета и препознавање омладинског рада у циљу развоја потенцијала младих, као и омладинских радника/ца који доприносе добробити локалне заједнице и друштва. НАПОР има 48 организација чланица.⁵

Национална асоцијација Канцеларија за младе основана је

---

2 Евиденцију удружења младих и за младе могуће је погледати овде: <https://www.mos.gov.rs/o-ministarstvu/sektor-za-omladinu/evidencija-udruzenja>, секција Детаљнији приказ евидентираних удружења и њихових савеза; приступљено 31. јануара 2022. године.

3 Закон о младима, 2011, члан 14, текст закона доступан на: https://www.paragraf.rs/proписi/zakon_o_mladima.html.

4 Више о Кровој организацији младих Србије могуће је погледати на веб презентацији: <https://koms.rs/o-organizaciji/>.

5 Више о Националној асоцијацији практичара и практичарки омладинског рада (НАПОР) могуће је погледати на следећој веб презентацији: <http://www.napor.net/sajt/index.php/sr-yu/onama/struktura>.

2014. године. НАКЗМ је кровни савез градова и општина Републике Србије које имају Канцеларију за младе и које се активно баве развојем локалне омладинске политике. НАКЗМ тренутно броји 110 чланица – градова и општина.⁶

Три кључна омладинска савеза (НАПОР, КОМС и НАКЗМ) у Србији која раде с младима и за младе већи део својих годишњих средстава обезбеђују кроз развојне конкурсе МОС,⁷ те је годинама уназад присутна дискусија како да се осигура независна позиција омладинских савеза у односу на МОС.

Многе организације младих и за младе имају велика очекивања од државе, посебно од МОС-а, да обезбеди окружење за њихов развој (правни и порески оквир) и финансирање. Ово указује на потребу да се обезбеде нови извори финансирања удружења и да се ради на јачању њихових капацитета да се отворе за алтернативне начине обезбеђивања одрживости, нпр. кроз филантропију, чланство, донације, социјално предузетништво итд.

Најзначајнији међународни актери који сарађују са МОС јесу агенције Уједињених нација, и то: Дечији фонд Уједињених нација – УНИЦЕФ, Популациони фонд УН – УНФПА, Међународна организација за миграције – ИОМ, затим Немачка агенција за међународну сарадњу – ГИЗ, Швајцарска агенција за развој и сарадњу – СДЦ, Организација за европску безбедност и сарадњу – ОЕБС, као и Регионална канцеларија за сарадњу младих – *RYCO*.⁸

Ови међународни актери, захваљујући сарадњи са МОС, упућени су у функционисање омладинског сектора, па спроводе интервенције које су у интересу младих, а окосница су им потребе препознате у националним стратешким документима.⁹ Неки међународни актери део су радних група и непосредно у њима учествују, те на тај начин прате активности омладинског сектора. На пример, ТЕМПУС је део Сталног стручног тима за ЕУ дијалог младих,¹⁰

6 Више информација о Националној асоцијацији канцеларија за младе могуће је погледати на следећој веб презентацији: <https://asocijacijakzm.org/>.

7 Јавни конкурс за развој и спровођење омладинске политике.

8 На конференцији „Укључени, оснажени и повезани млади – стуб одрживог развоја“ говорили су представници/це донаторске заједнице: [https://www.mos.gov.rs/vest/ministar-udovicic-otvorio-omladinsku-konferenciju-ukljuceni-osnazeni-i-povezani-mladi-stub-odrzivog-razvoja-povezivanje-mladnih-iz-regiona-treba-bit-prioritetni-cilj-politickih-aktera](https://www.mos.gov.rs/vest/ministar-udovicic-otvorio-omladinsku-konferenciju-ukljuceni-osnazeni-i-povezani-mladi-stub-odrzivog-razvoja-povezivanje-mladih-iz-regiona-treba-biti-prioritetni-cilj-politickih-aktera).

9 Нпр. Национална стратегија за младе или Национална стратегија запошљавања, итд.

10 <https://koms.rs/2021/05/14/formiran-stalni-strucni-tim/>, као и Записник са 16. седнице Савета за младе, доступан на <https://www.mos.gov.rs/storage/2021/07/zapisnik-16.pdf>. У складу са Одлуком Савета за младе, маја 2021. године образован је Стални стручни тим за ЕУ дијалог младих. Координацију рада, стручне и административне послове за Стални стручни тим за ЕУ дијалог младих обавља КОМС.

Делегација ЕУ Србије била је укључена у формирање Омладинске лабораторије Западног Балкана,¹¹ која је најпре у фокус ставила теме које се односе на унапређење запошљивости младих Западног Балкана, а у 2022. години препозната је тема менталног здравља младих.¹² Овај трогодишњи пројекат спроводи Савет за регионалну сарадњу (RCC), а кроз пројекат је иницирано развијање неформалног донаторског механизма у оквиру економија Западног Балкана.¹³ Ове наведене активности илуструју на који начин су све организације младих и за младе видљиве донаторској заједници, као и упознавању донаторске заједнице с тим чиме се све баве организације младих и за младе.

Део донаторске заједнице који има слабије развијену билатералну сарадњу са МОС не препознаје теме од интереса за младе и најчешће нема позиве за пројекте који стављају младе у фокус. Зато је на организацијама младих и за младе да понуде пројектни предлог који одговара позиву за пројекте с једне стране, а с друге, на таквим донаторима да укључе младе као своју циљну групу. Овде се пре свега мисли на амбасаде и друге развојне агенције које су активне у Србији и отварају конкурсе за подношење пројеката за организације цивилног друштва. Неке амбасаде подршку младима пружају кроз билатералну сарадњу са Министарством омладине и спорта, али директно подржавајући развој компетенција младих.¹⁴

Највеће организације цивилног друштва у Србији које се баве омладинском политиком имају прилику да разговарају о темама и приоритетима у вези с младима директно са донаторима. Донатори данас све чешће теже ка томе да се средства «укрупњују», односно да организације које имају развијену инфраструктуру преузимају улогу администрирања грант схемама, отварају конкурсе за пројекте, надзиру спровођење и на крају извештавају донатора о исходима.

---

11 У оквиру пројекта „Омладинска лабораторија Западног Балкана“, који спроводи Савет за регионалну сарадњу уз финансијску подршку ЕУ, у шест економија Западног Балкана у току 2021. године млади и доносиоци одлука радили су кроз систем коменаџмента на питању повећања запошљивости младих, а у току 2021. године започет је рад на другом приоритету који су млади дефинисали, што је ментално здравље младих.

12 Чланови и чланице радне групе Омладинске лабораторије Западног Балкана на тему унапређења јавних политика у области менталног здравља су представнице Министарства омладине и спорта, Министарства здравља, Крвине организације младих Србије, као и других релевантних организација попут психолошког центра SELF.

13 За ближе информације о напорима Савета за регионалну сарадњу погледати извештаје неформалних координационих састанака донатора економија Западног Балкана које је RCC организовао у априлу и децембру 2021. године на следећој веб презентацији: <https://www.rcc.int/news/688/bregu-93-of-young-people-in-the-western-balkans-believe-public-administrations-should-involve-young-people-in-decision-making> и <https://www.rcc.int/news/745/second-informal-donor-coordination-meeting-on-western-balkans-youth-agenda-held-in-sarajevo>, последњи пут приступљено 31. јануара 2022. године.

14 Пример подршке: <https://www.mos.gov.rs/vest/potpisan-sporazum-o-saradnji-izmedju-srbije-i-francuske-velika-podrska-najuspesnijim-studentima>.

1.1. МИНИСТАРСТВО ОМЛАДИНЕ И СПОРТА У ФУНКЦИЈИ ДОНАТОРА

Министарство омладине и спорта финансира програме и пројекте од јавног интереса у областима омладинског сектора.¹⁵ На овај начин удружења младих и за младе, њихови савези и локалне канцеларије за младе спроводе низ активности. МОС сваке године објављује конкурсе за финансирање програма и пројеката на основу Закона о младима¹⁶ и Правилника о финансирању и суфинансирању програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора.¹⁷ Одлука о финансирању зависи од тога да ли предложени пројекат испуњава циљеве које МОС жели да оствари, који су махом фокусирани на спровођење циљева Националне стратегије за младе.

У вези са јавним конкурсима МОС могу се истаћи најмање два изазова. Један је што се конкурс најчешће не расписује на почетку календарске године, те је други, последично, што је потребно доста времена за одлуку о додели средстава. Што се дуже чека на одлуку о додели, то мање времена остаје за реализацију самог пројекта. Оваква ситуација директно се одражава на одрживост многих организација које се углавном финансирају на конкурсима попут МОС.¹⁸

¹⁵ <https://www.mos.gov.rs/vesti/omladina-konkursi-kategorija>.

¹⁶ Закон о младима, Службени гласник 50/2011, доступан на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html.

¹⁷ Службени гласник РС, број 30 од 20. априла 2018, доступан на: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2018/30/1/reg>.

¹⁸ Извештај о људским правима младих [ур. Горан Сандић], Секција Удружења младих и удружења за младе 2020, Београдски центар за људска права, доступно на: <http://www.bgcentar.org.rs/bgcentar/wp-content/uploads/2014/01/Ljudska-prava-mladih-u-Srbiji-2020.pdf>.

1.2. МИНИСТАРСТВО ОМЛАДИНЕ И СПОРТА У ФУНКЦИЈИ ПРЕГОВАРАЧА У ИПА ПРОГРАМИРАЊУ И БИЛАТЕРАЛНИМ ДОГОВОРИМА

Улога МОС важна је, између осталог, и зато што се у преговорима државе и међународне заједнице програмирају и потребе које МОС предлаже као потребе младих. Програми које међународна заједница реализује држава је уговорила и потврдила, те је простор да организације младих и за младе преговарају о приоритетима директно са донаторима сужен, јер се ти приоритети препознају на много вишем нивоу уговарања. Ово је важно освестити и отворити питање да ли је артикулација потреба младих, а последично и организација младих и за младе од стране МОС ка донаторској заједници и програмима помоћи, довољно видљива и гласна када је сектор омладине у питању. Да ли је, поред инфраструктурних програмирања, стављен фокус и на развојне пројекте, нпр. пројекте за развој меких вештина код младих? Да ли одговарајућу стратегију за стварање већег броја прилика и могућности за организације младих и за младе заправо треба правити кроз заговарачку агенду која би била усмерена ка МОС? МОС може да утиче на избор приоритета међународне заједнице, као што то чине и друга различита министарства. Млади су интерсекторска тема, а приступи решавању одређених потреба младих зависе од приступа које имају различита министарства, па и то „боји“ имплементацију – сходно томе које министарство препознаје потребу/е младих и касније ради на имплементацији програма.

Пример имплементације пројекта са мноштво научених

лекција јесте пројекат ИПА 2014 „Подршка Европске уније активном укључивању младих“, који је имао две корисничке институције – Министарство за рад, борацка и социјална питања, и Министарство омладине и спорта – а практично је имао много изазова у спровођењу услед децентрализованог управљања овом грант-схемом.¹⁹

1.3. ПАНДЕМИЈА КОВИД-19 И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈА МЛАДИХ И ЗА МЛАДЕ

Кључни изазови са којима се суочавају организације младих и за младе огољени су током пандемије болести ковид-19. Питања која су била важна организацијама младих и за младе, а посебно она која се односе на одрживост организације, одрживост простора за младе, стратегије досезања младих уз сва ограничења које доносе недовољни ресурси, како одржати програме и када престане подршка донатора, сада су постала још видљивија, а (не)отпорност организација младих и за младе све израженија. Кратки рокови за реализацију пројеката и константна потреба да се пишу нови пројектни предлози како би се обезбедила минимална одрживост утицали су на хронични мултиаскинг и „ускакање“ организација у различите фазе пројектних циклуса – од осмишљавања једне пројектне идеје, до имплементације друге и писање завршног извештаја треће.²⁰

У блиској вези са одрживости удружења младих и за младе јесте и питање структуре финансијских средстава. Наиме, природа

¹⁹ Више о самој грант схеми могуће је прочитати на: <http://www.ukljucivanjemladih.rs/>; <http://www.ukljucivanjemladih.rs/upravljacka-struktura-projekta/>. Децентрализовано управљање значи да је уместо директног управљања од стране Европске уније, сада управљање од стране Сектора за планирање и управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи ЦФЦУ: <http://www.cfcu.gov.rs/>.

²⁰ Извештај о људским правима младих [ур. Горан Сандић], Секција Удружења младих и удружења за младе 2020, Београдски центар за људска права, доступно на: <http://www.bgcentar.org.rs/bgcentar/wp-content/uploads/2014/01/Ljudska-prava-mladih-u-Srbiji-2020.pdf>.

конкурса и обавеза према донаторима оставља мало простора за остваривање самог смисла постојања удружења – мисије, визије и вредности које деле људи који га чине. Недостатак програмског финансирања је, услед преоријентисања циљева многих конкурса на одговор на ковид-19, постао још уочљивији. На тај начин удружења не могу да се посвете стратешком планирању и остваривању дугорочних циљева, што последично утиче на њихову могућност да побољшавају положај и права младих, нарочито на локалном нивоу.

Следи проблем простора за рад. Ово је нарочито погодило оне организације које су се ослањале на јавне просторе, попут омладинских центара у многим местима. По избијању епидемије, ти простори престали су да буду доступни организацијама младих и за младе, како због ванредног стања, тако и због појединих мера које су доношене. Организовање рада од куће захтевало је прилагођавање и техничку опрему (рачунари, интернет, лиценце за Зум и слично) које многе организације нису имале. НАПОР и КОМС објавили су, уз подршку ОПЕНС-а, конкурс за мале грантове чији је циљ био пружање подршке удружењима да превазиђу кризни период.²¹

Нарочит проблем имала су она удружења којима је директан рад са корисницима примарни фокус и начин спровођења активности, као и пројекти који се заснивају на мобилности. Уз неопходност да се поштују епидемиолошке мере, нису сва удружења успела да реализују активности онлајн, док за поједине активности није било капацитета да се спроведу дигитално уместо уживо и један-на-један. Уз изузетак психолошких саветовалишта, остали програми који подразумевају директан рад (образовни и забавни) стављени су у залеђину и нашли су се ван интересовања донатора. Један од разлога за немогућност спровођења активности јесте и недостатак капацитета и знања за управљање онлајн процесима. Стрес и психолошки проблеми због новонастале ситуације током 2020. године такође су довели до тежег спровођења пројеката и програма.

Мало пажње посвећено је посебним проблемима удружења младих. Удружења за младе најчешће имају одређен програм или сектор посвећен младима, који се ослања на систем обезбеђивања ресурса читаве организације за свакодневне и оперативне трошкове, док се цела организација може бавити читавим спектром активности и тако диверзификовати своје изворе прихода. Удружења младих,

²¹ Више о самом позиву могуће је прочитати на следећем линку: http://www.napor.net/sajt/images/VestiVesti_2020/poziv_-_OPENS.pdf.

с друге стране, најчешће немају такву врсту системске подршке, већ су морала да се посвете оперативним стварима и борби за опстанак удружења. Уз мањкавости јавних политика које не могу да одговоре на потребе младих, највећи проблем удружењима за младе представља и недостатак континуираних програма и сервиса за младе. Континуирани програми и сервиси за младе омогућили би да се одговори на основне потребе младих, нарочито из угрожених група, чак и онда када нема објављених конкурса.²²

---

22 Ибид.

2.

ИНТЕРВЕНЦИЈЕ ДОНАТОРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ – СУМАРНИ ПРИКАЗ

У овој секцији биће представљени програми и интервенције кључних донатора када је унапређење положаја младих у питању. Прикази пројеката обухватају распон од 2019. до 2022. године, с намером да се прикаже приступ темама, посебним подгрупама у оквиру категорије младих итд.

Најзначајнији донатори који раде у овој области одабрани су на основу следећих критеријума: 1) дужина њиховог ангажовања у Србији; 2) висина средстава које издвајају како би се унапредили положај и потребе младих; и 3) институционална сарадња коју имају са доносиоцима одлука, а највише са Министарством омладине и спорта.²³

Посебан фокус биће на следећим донаторима и стејкхолдерима:

- Делегација Европске уније у Републици Србији
- Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ)
- Мисија ОЕБС-а у Србији
- Швајцарска агенција за развој и сарадњу (СДЦ)
- Уједињене нације у Србији
- Регионална канцеларија за сарадњу младих (RYCO)

²³ Невена Николић: *Mapping of youth policies and identification of existing support and gaps in financing of youth actions in the Western Balkan – Serbia Report*, јануар 2021., доступно на: https://www.rcc.int/youth_db/files/user/docs/1.6_Serbia_Report.pdf. Ауторка се у овој секцији ослања на класификацију креирану у оквиру наведеног истраживања. Износи који су наведени као вредности пројеката или програма који се у овој секцији приказују прикупљени су на основу информација на интернет презентацијама. Називи пројеката или програма на српском језику преузети су са интернет презентација или су преведени на српски језик са енглеског језика од стране ауторке.

2.1. Делегација Европске уније у Републици Србији

највећи је донатор у Србији.²⁴
Подршка Европске уније спроводи се у сарадњи са Владом Србије.

Подршка Европске уније младима и спорту у Србији огледа се у подстицању образовања младих људи, њихове мобилности и укључености у доношење одлука, као и развоју спорта и промоцији здравог живота. У оквиру програма Еразмус+, преко 7000 српских студената добило је стипендије за студирање у земљама чланицама ЕУ. Такође, у 2019. години, Србија је први пут активно учествовала у организацији Европске недеље спорта.

ЕУ спознаје важност образовања и запошљавања младих људи. ИПА програми првенствено се фокусирају на директну помоћ и помоћ младима кроз унапређење њиховог социјалног статуса и права, нпр. вештина и статуса на тржишту рада, знања и вештина у вези са радом и запошљавањем, као и статуса младих из маргинализованих група (нпр. повратници по споразумима о реадмисији) и њихове реинтеграције у систем.²⁵

ИПА 2014: Подршка Европске уније активном укључивању младих је пројекат који је са 90% финансирала ЕУ и којим је управљало Министарство финансија. Пројекат је обухватао период од 2019. до 2021. године, а општи циљ био је подстицање кохезије привреде са високим степеном запослености кроз имплементацију приоритета Програма запошљавања и социјалних реформи. Запошљивост младих рађена је кроз друштвене иновације за запошљивост младих, с нагласком на међусекторској сарадњи у циљу пружања одрживих решења за потребе младих, и то у укупној вредности од 2.190.778,46 евра са буџетом покривеним 90% из ЕУ и 10% из Владе Републике Србије.²⁶

²⁴ Више о програмима подршке могуће је прочитати на: <https://www.euzatebe.rs/rs/sektori/mladi-i-sport>.

²⁵ *Youth Employability and Active Inclusion*: <http://europa.rs/files/ipa-2014/IPA%202014%20AD%20Youth%20Employability%20Active%20Inclusion%2006042016%20TC.pdf>.

²⁶ Тренутни ИПА пројекти чији је корисник Министарство за рад, борачка и социјална питања: <https://www.minrzs.gov.rs/sr/projects/programmes/ipa-projects>.

Активна инклузија бавила се спровођењем мера активне инклузије у Србији усмерених на различите групе у неповољном положају, углавном кориснике социјалне заштите, спровођењем пакета активационих миксова и промовисањем међусекторске сарадње на свим нивоима (укупна вредност 1.878.435,65 евра; Пакет за техничку помоћ у износу од 596.800,00 евра). Подржана су укупно 24 пројекта,²⁷ а међу подржаним организацијама препознате су и организације цивилног друштва које делују у омладинском сектору. Међутим, децентрализовано управљање овом грант-схемом, више инстанци одлучивања, кашњење са уплатама и други разлози на крају су утицали како на организације које су добиле средстава за реализацију, тако и на кориснике пројекта. Изазов у спровођењу пројекта свакако је и био почетак пандемије и транзиција у онлајн простор.²⁸

ИПА 2016: Програм под називом „Инструмент за подршку европским интеграцијама“, вредан 35,8 милиона евра, пружиће подршку Србији у критичним областима у вези са приступањем ЕУ. Користи од програма осетиће преко 40 институција корисница и милиони грађана, и то у областима родне равноправности, интеграције Рома, подршке интерно расељеним лицима, те у сектору саобраћаја и животне средине, унапређењу статистичког извештавања у Србији и др. Подршка интерно расељеним лицима и социјалној инклузији на локалном нивоу остаје у фокусу финансирања ЕУ. Циљ је пружање бесплатне правне помоћи интерно расељеним лицима у око 2.000 судских поступака. Тимове чине социјални радници и здравствени медијатори који подржавају интеграцију Рома у свим областима, укључујући образовање младих и њихових породица.²⁹

ИПА 2020: Циљ подршке запошљавању младих јесте да одговори на један од највећих проблема младих: стицање практичног искуства. Ова активност предвиђа проширење програма стажирања, стручне праксе и самозапошљавања. Тиме ће се значајно повећати могућности запошљавања младих и њихов положај на тржишту рада. Интервенција ће промовисати предузетнички дух међу младима кроз пакете за самозапошљавање и сарадњу са постојећим послодавцима активним у одређеним областима. Посебно ће бити циљани млади у НЕЕТ ситуацији. Сви учесници наведених мера биће праћени најмање шест месеци по завршетку програма подршке.

²⁷ Листу одобрених пројеката могуће је погледати на следећем линку: http://www.cfcu.gov.rs/dokumenti/sr/468_302917_award-notice.pdf.

²⁸ Информације о овој грант схеми могуће је погледати на следећем линку: <http://www.cfcu.gov.rs/tender.php?id=468>. Листу додељених грантова могуће је прочитати на следећем линку: http://www.cfcu.gov.rs/dokumenti/sr/468_302917_award-notice.pdf.

²⁹ <https://europa.rs/ipa-funds/ipa-2016/?lang=en>.

За ИПА 2020 више пута је истицано да ће у фокусу имати Гаранције за младе, док ће Националне службе за запошљавање бити један од важних корисника програма.³⁰

Главне области у којима ЕУ кроз ИПА програме пружа подршку младима су социјална заштита, унапређење положаја на тржишту рада, образовање и директна подршка младима из осетљивих група.

Ово се, међутим, разликује од самих програма подршке који су намењени организацијама цивилног друштва, и то *European Instrument for Democracy and Human Rights* (EIDHR)³¹ и *Civil Society Facility* (CSF),³² који су тематски и општије постављени. Ови програми називају се још и реактивним програмима.

EIDHR и *CSF* препознају младе као могућу циљну групу. Ови позиви нису специфично оријентисани ка младима, већ је на организацијама које за подршку конкуришу да понуде интервенције у складу са циљевима ЕУ које се односе на младе. Организације младих и за младе најчешће су на овим позивима за пројекте у улози партнера. Улогу главног апликанта носе претежно организације цивилног друштва са националним обухватом. Разлог томе треба тражити у недовољно развијеним капацитетима који се односе на финансијско управљање, пошто је за реализацију грантова потребно обезбедити самофинансирајући удео од 5% до 20% током трајања пројекта.

30 Невена Николић: *Mapping of youth policies and identification of existing support and gaps in financing of youth actions in the Western Balkan – Serbia Report*, јануар 2021. доступно на: https://www.rcc.int/youth_db/files/user/docs/1.6_Serbia_Report.pdf.

31 *European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR)*: <http://europa.rs/eu-assistance-to-serbia/eidhr/?lang=en>; https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/c2020_503.pdf.

32 *Civil Society Facility Program*: <http://europa.rs/eu-assistance-to-serbia/eu-and-serbia-15-years-of-partnership/civil-society/?lang=en>.

Шта можемо да урадимо?

Препознавање потреба младих могуће је учинити видљивијим и кроз указивање на изазове са којим се млади у Србији сусрећу, и то користећи се стратегијама као што су састанци, писана комуникација са представницима запослених у Делегацији Европске уније у Србији или кроз комуникацију са ЕУ ИНФО ЦЕНТРОМ.³³

Европска комисија сваке године објављује **Извештај о напретку Србије**, а током процеса израде извештаја и прикупљања података одржава и консултације са организацијама цивилног друштва. У Годишњем извештају о напретку Србије за 2021. годину млади се помињу у делу који описује стопе незапослених, говори се о инструменту *Гаранција за младе*, о Савету за младе и раду на новим стратешким документима.³⁴

Година 2022. на нивоу Европске уније проглашена је годином младих, па је ово повод да теме младих буду више на радару.³⁵ Министарство омладине и спорта интензивирало је комуникацију током 2022. године са Делегацијом Европске уније у Србији.³⁶

2.2. Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ)

ГИЗ се политикама које се односе на младе бави од свог доласка у Србију, и од тада директно сарађује са Министарством омладине и спорта.

Пројекат Подстицање запошљавања младих (GIZ YEP) подржало је Министарство за економску сарадњу и развој СР Немачке (BMZ). Циљ пројекта јесте подршка младима у Републици Србији од 15 до 35 година да побољшају свој положај на тржишту рада и брже пронађу посао. Пројекат је подржао организације и центре који су

³³ Више о ЕУ ИНФО ЦЕНТРУ: <https://arhiva.euinfo.rs/>.

³⁴ Serbia 2021 Report: <https://europa.rs/wp-content/uploads/2021/10/Serbia-Report-2021.pdf>.

³⁵ European Year of Youth: https://europa.eu/youth/year-of-youth_en.

³⁶ <https://www.mos.gov.rs/vest/ministar-udovicic-i-sef-delegacije-evropske-unije-u-srbiji-emanuel-zof-re-nastavljamo-bogatuu-uspesnu-saradnju>.

пружали младим људима могућност да стекну предузетничке вештине и започну свој посао. Укупна вредност пројекта износила је 10.000.000 евра, а трајао је од 2015. до 2019. године.³⁷

The Dialogue on Employment Creation, Initiative and Dual Education (Дијалог о отварању радних места, иницијативи и дуалном образовању) односи се на период 2020-2022.³⁸ Циљ овог пројекта јесте да понуди мере квалификација и тржишта рада у одабраним регионима како би се они боље оријентисали према потребама младих људи и потребама компанија за адекватно обученим кадровима. Један од главних резултата јесте да 500 адолесцената и младих има користи од побољшане понуде формалне (дуалне) и неформалне обуке, као и од активних мера тржишта рада.

*The German Information Centre for Migration, Training and Employment (DIMAK)*³⁹ (Немачки информативни центар за миграције, обуку и запошљавање – ДИМАК) у оквиру пројекта *Миграција & дијаспора* у Београду помаже повратницима из Немачке и других земаља да се социјално и економски реинтегришу у живот у Србији. Центар такође саветује локално становништво о новим могућностима за каријеру у сопственој земљи. ДИМАК пружа савете и подршку, а теме су повратак и реинтеграција, професионална оријентација и тражење посла у Србији, покретање бизниса у Србији, стручне квалификације и обука и психосоцијална подршка.

Перспективе за младе у руралним срединама у Републици Србији

Овај четворогодишњи пројекат доноси вишесутруке директне користи за младе у руралним срединама. Циљ је да се унапреде економске и социо-културолошке перспективе младих, а пројектом су обухваћене и угрожене групе као што су повратници, младе жене и етничке мањине. Повећана је и старосна циљна група, тако да ће пројекат пружити подршку особама старости од 15 до 40 година. Посебан фокус пројекта је на младим женама и укључивање младих који се враћају из Немачке, односно Западне Европе. Пројекат има за циљ да повећа партиципацију младих са села, са циљем да креирају визију села у ком живе. У ту сврху младима ће бити доступан фонд за финансирање пројекта.⁴⁰

³⁷ <https://www.mos.gov.rs/projekti-sa-medjunarodnim-donatorima?lang=lat>.

³⁸ <https://www.giz.de/en/worldwide/86542.html>.

³⁹ <https://www.startfinder.de/sr/advisory-centre/serbia>.

⁴⁰ <https://www.mos.gov.rs/vest/ministar-udovicic-novi-projekat-je-od-visestruke-koristi-za-mlade-u-ruralnim-sredinama>.

Главне области у којима ГИЗ пружа подршку младима су запошљавање и запошљивост младих, унапређење положаја младих из осетљивих друштвених група – на пример, ромске омладине и повратника – и њихова реинтеграција у систем, а од 2022. године посебан фокус биће на подршци младима који живе у сеоским срединама.

2.3. Мисија ОЕБС-а у Србији

Мисија ОЕБС-а у Србији ради са Владином институцијама, цивилним друштвом и медијима у областима владавине права и људских права, спровођења закона, демократизације и развоја медија. Такође сарађује са другим мисијама у региону на заједничким пројектима и иницијативама. Није донатор у класичном смислу.

У оквиру структуре Мисије ОЕБС-а постоји и контакт тачка за политике младих (енг. *youth focal point*), па се кроз ову позицију настоји да се питања младих и за младе укључе кроз све теме које су у фокусу Мисије ОЕБС-а. Мисија ОЕБС-а у Србији израдила је приручник за тзв. *youth mainstreaming*, кроз који сведочи да постоје велики напори да теме младих кроз овај систем постану свепрожимајуће.⁴¹ Теме које се односе на младе су укључене у све програмске области (демократизација, владавина права, медији и безбедносна сарадња).

Програми подршке које је Мисија ОЕБС-а реализовала у прошлости су: подршка изради Националне стратегије за младе и Акционог плана, подршка изради нацрта Закона о младима и изградња капацитета актера националне омладинске политике у подстицању инклузивне омладинске политике, директан рад са општинама са значајном мањинском популацијом, као и подршка локалним канцеларијама за младе да унапреде своје капацитете да одговоре на потребе свих младих. Додатно, представници/це канцеларија за младе и локалних самоуправа јачали су своје капацитете за теме које се односе на *youth mainstreaming*.

41 Guidelines for Youth Mainstreaming OSCE: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/7/487267.pdf>.

Мапирани су отворени позиви у протекле две године⁴² који су укључивали теме младих:

- Укључивање младих у рад Националних савета националних мањина;
- Промовисање интеркултуралног дијалога међу младима из различитих етничких група;
- Неговање инклузивнијег школског окружења за ромску заједницу;
- Помагање цивилном друштву у изградњи капацитета младих да користе онлајн платформе за промоцију јавне безбедности.

Укупни износ ових грантова је до 10.000 евра, а Мисија ОЕБС-а своју подршку фокусира првенствено на грађанска и политичка права младих (спречавање говора мржње, едукацији о грађанским правима, интеркултуралном дијалогу, безбедносној култури). Током 2021. године подржан је пројекат КОМС „Локална акција младих за безбедносну културу”,⁴³ као и пројекат Београдског центра за људска права који се односи на грађанско образовање и рад са младима у средњим школама.⁴⁴

У Србији је подршка ОЕБС-а генерисала повећан ниво знања и вештина три стуба омладинске политике и Министарства омладине и спорта за рад с рањивим подгрупама младих, као и сарадњу на националном и локалном нивоу. Мисија ОЕБС-а такође сарађује са Регионалном канцеларијом за сарадњу младих, посебно на темама које се односе на мир, безбедност и сигурност младих. Једна од стратегија на коју се наслањају јесте и *Youth, Peace and Security* Уједињених нација.⁴⁵ Историјска резолуција Савета безбедности 2250 усвојена 2015. године препознаје позитиван допринос младих у напорима за одржавање и унапређење мира и безбедности. Огроман потенцијал младих за успех мировне и безбедносне агенде кључан је за реализацију Циљева одрживог развоја.⁴⁶

42 <https://procurement.osce.org/tenders/ipa-ser-02-2019-youth-mainstreaming-work-national-councils-national-minorities-nmcs>; <https://procurement.osce.org/tenders/promotion-intercultural-dialogue-among-youth-different-ethnic-backgrounds>; <https://procurement.osce.org/tenders/fostering-more-inclusive-school-environment-roma-community>; https://procurement.osce.org/tenders/assisting-civil-society-build-capacities-youth-use-online-platforms-promote-public-safety?fbclid=IwAR1Mg_ZWiktesPs9j3ocWn7Ctf8l_uzkH0Sph3sqdG0NwG3S36w2Y2ivUV4.

43 Више о пројекту: <https://koms.rs/2022/01/25/mladi-i-sektor-bezbednosti-odrzani-sastanci-radne-grupe/> и <https://koms.rs/projekti/>. Пун назив: Подршка цивилном друштву да ангажује младе у подизању свести о безбедносној култури младих.

44 Више о пројекту: <http://www.bgcenter.org.rs/edukativna-online-kampanja-uspravise-o-ljudskim-pravima-i-vladavini-prava/>.

45 <https://www.un.org/youthenvoy/peace-processes/>.

46 <https://www.un.org/peacebuilding/policy-issues-and-partnerships/policy/youth>.

У јануару 2022. године лансиран је приручник *Implementing the Youth, Peace and Security Agenda at Country-level*⁴⁷ у којој је препозната улога организација младих и за младе.

Швајцарска агенција за развој и сарадњу (СДЦ)

Швајцарска је међу четири највећа билатерална донатора у Србији са важним програмом сарадње. Швајцарска стратегија сарадње са Србијом за 2018–2021.⁴⁸ годину с укупним буџетом од око 95 милиона евра истекла је, али је одличан ресурс за препознавање одређених приоритета који се односе на младе.

Пројекат *Од образовања до запошљавања: развој вештина младих и приватно-јавно партнерство у Републици Србији* финансирала је Швајцарска агенција за развој и сарадњу и СИПРУ Владе Србије. Допринос Србије износио је 7.300.000 швајцарских франака, пројекат је трајао 2015–2019,⁴⁹ а општи циљ пројекта био је инклузивно и одрживо повећање запошљивости младих у Републици Србији. Програм је подржао три врсте пројеката који промовишу запошљавање и запошљивост: 1) иновативни приступи унапређењу запошљавања и запошљивости младих; 2) програм обуке на радном месту; 3) неформални програми обуке за категорије теже запошљивих младих.⁵⁰

*From Education to Employment (E2E)*⁵¹ – Програм Е2Е подржава директне мере тржишта рада на пет локација у Србији кроз каријерно вођење и саветовање, као и Фонд могућности за компаније и пружаоце обуке за 12.000 младих жена и мушкараца, од којих је 20% угрожено. На основу учења заснованог на раду, које ће генерисати најмање 625 радних места за младе, програм ће допринети редицајну инклузивних и иновативних мера и политика запошљавања младих у периоду од 1.1.2020. до 31.12.2023, уз буџет од 8.050.000 швајцарских франака. Прва фаза овог пројекта трајала је до 31. децембра 2021. године.⁵²

47 <https://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2022/01/YPS-guide-for-public-officials-1.pdf>

48 *Swiss Cooperation Strategy Serbia 2018–2021*; https://www.eda.admin.ch/dam/countries/countries-content/serbia/en/771.20_CS_Serbia_2018-21_Publication_FINAL.pdf.

49 Приказ програма могуће је видети на следећем линку: <https://www.niras.com/media/gh1dp1ue/guide-2.pdf>.

50 <https://www.mos.gov.rs/projekti-sa-medjunarodnim-donorima>.

51 <https://znanjemdoposla.rs/>.

52 <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/en/about-us-2/youth-employment-initiative/>.

Главне области у којима Швајцарска агенција за развој и сарадњу пружа подршку младима су развој вештина код младих и повећање запошљивости, подршка осетљивим групама за развој вештина за запошљивост.

Шведска агенција за међународни развој и сарадњу (СИДА)

Шведска агенција за међународни развој и сарадњу (СИДА) финансира пројекат Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама у Србији, који је тренутно у трећој фази реализације. Прва фаза пројекта почела је 2016. године, а пројекат заједно спроводе четири агенције Уједињених нација – УНФПА, УНИЦЕФ, Програм Уједињених нација за развој (УНДП) и Агенција Уједињених нација за родну равноправност и унапређење положаја жена (UN WOMEN) заједно са Владом Републике Србије. Укупна вредност треће фазе пројекта износи 1.499.709,6 долара.

Главне области у којима СИДА (заједно са партнерима УН) пружа подршку младима су грађанска и политичка права, унапређење положаја младих жена и девојака, женска права и међугенерациска солидарност.

2.4. Уједињене нације у Србији

Уједињене нације у Србији нису донатор у класичном смислу. Влада Републике Србије, односно њене институције, кључни су национални партнер Уједињеним нацијама. Поред владиних структура, важан партнер јесу и организације цивилног друштва, односно организације младих и за младе, које се препознају кроз различите стратешке документе УН Србија.

Уједињене нације на нивоу свих агенција које су активне у Србији, односно као Тим УН у Србији (*UN Country Team in Serbia*), креирају стратешки оквир, а у том оквиру испланиране су интервенције у односу на реалне потребе земље у којој УН раде. Овај план важи пет година, а раније се називао *The United Nations Development Assistance Framework (UNDAF)*. UNDAF је представљао стратешки, средњорочни оквир са резултатима којим се описивала колективна визија и одговор УН у оквиру једне државе, а у односу на националне развојне приоритете и резултате на основу принципа које се односе на нормативна програмирања. Овај документ описивао је како ће УН у одређеној земљи допринети постизању развојних резултата на основу заједничке анализе земље и предности које нуде УН.⁵³ Овај стратешки документ који је у Србији важио у периоду 2016–2020. године потврдила је и Влада Републике Србије.⁵⁴ Евалуациони извештај овог стратешког документа наводи да је кроз овај петогодишњи план УН допринео унапређењу запошљавања младих, а посебно младих у НЕЕТ статусу, рађено је на унапређењу положаја младих са инвалидитетом, а допринело се и Добровољном националном извештају о спровођењу Агенде 2030 за одрживи развој, итд.⁵⁵ Овај систем је сада преименован у *United Nations Sustainable Development Cooperation Framework* и најважнији је инструмент за планирање и имплементацију развојних активности УН на нивоу земље у циљу подршке имплементацији

53 <https://unsdg.un.org/resources/united-nations-development-assistance-framework-guidance>.

54 <https://serbia.un.org/en/12850-development-partnership-framework-2016-2020-government-republic-serbia-and-united-nations>.

55 <https://www.unicef.org/serbia/medija-centar/vesti/srbija-predstavila-prvi-dobrovoljni-nacionalni-izvestaj-o-sprovodjenju-agende>.

Агенде 2030. Србија је нови програм усвојила у фебруару 2022. године.⁵⁶ Овај оквир сарадње, који се такође потписује са владом једне државе као најважнијим партнером, сада води цео програмски циклус, покреће планирање, спровођење, праћење, извештавање и евалуацију колективне подршке УН за постизање Агенде 2030.⁵⁷ Пре израде самог документа, УН у земљи израђује ситуациону анализу – тзв. [Common Country Analysis](#) – и пружа заједничку анализу контекста одрживог развоја у Србији засновану на доказима. Анализа се ажурира на годишњем нивоу. Анализа интегрише свеукупну посвећеност УН принципу *Не оставити никога* (тзв. *Leave No One Behind/LNOB*), вредностима Повеље УН и међународним нормама и стандардима. Анализа почива на традиционалним и нетрадиционалним квантитативним и квалитативним подацима и изворима, укључујући широк процес консултација. У овој анализи за Србију могуће је прочитати које приоритете УН у Србији препознаје када је у питању унапређење положаја младих.⁵⁸ УН затим сваке године у марту извештава о постигнутим резултатима кроз свој годишњи извештај о резултатима, који је такође одличан алат за препознавање приоритета, прилика за сарадњу, итд.⁵⁹

Шта можемо да урадимо? Консултујте Оквир сарадње Уједињених нација за одрживи развој са Републиком Србијом 2021-2025 приликом креирања својих програма и пројеката, стратешких праваца, склапања партнерстава са различитим агенцијама (у односу на вашу експертизу) и заговарања ка доносиоцима одлука.⁶⁰

56 Оквир сарадње Уједињених нација за одрживи развој са Републиком Србијом 2021-2025: <https://www.srbija.gov.rs/vesti/609481/definisan-okvir-saradnje-sa-un-za-odrzivi-razvoj-do-2025-godine.php>.

57 <https://unsdg.un.org/resources/united-nations-sustainable-development-cooperation-framework-guidance>.

58 *Common Country Analysis* за Србију доступна је на српском језику: <https://serbia.un.org/en/105912-common-country-analysis-serbia>.

59 *United Nations Serbia 2020 Results Report*: <https://unsdg.un.org/sites/default/files/2021-04/UNSerbia-annual-report.pdf>.

60 Текст Оквир сарадње за одрживи развој 2021-2025 могуће је погледати овде: <https://serbia.un.org/index.php/en/170536-sustainable-development-cooperation-framework-between-united-nations-and-republic-serbia>.

Занимљив ресурс за планирање будућих пројеката и повезивање са УН структурама – Агенда *Youth 2030*.⁶¹

Стратегија УН за младе представља амбициозну стратегију на системском нивоу која води УН и partnere ка сврсисходној сарадњи с младима и за младе широм света.

УН је дефинисао следеће приоритете у оквиру Агенде *Youth 2030*:

1. Укључивање, партиципација и заговарање – појачати гласове младих у сврху промоције мирног, праведног и одрживог света;
2. Темељи информисаности и здравља – подржати већи приступ младих квалитетном образовању и здравственим услугама;
3. Економско оснаживање кроз пристojно запослење – подржати већи приступ младих пристojном и продуктивном запослењу;
4. Млади и људска права – заштитити и промовисати права младих и подржати њихово грађанско и политичко ангажовање;
5. Изградња мира и отпорности – подржати младе као покретаче за мир, безбедност и хуманитарне акције.

Две агенције које имају за циљну групу адолесценте и младе у својим програмима, пројектима и активностима јесу Међународни фонд за децу и омладину, УНИЦЕФ и Популациони фонд Уједињених нација, УНФПА. Кључна разлика односи се на старосну доб. Када говоримо о младима, УНИЦЕФ се обраћа младима од 15 до 24 године, док УНФПА таргетира младе до 30 година.

Обе агенције развијају своје петогодишње планове – тзв. *Country Programme Document for Serbia*,⁶² тј. *Country Programme of Cooperation 2021-2025*⁶³ – а приликом планирања приоритета, организују састанке како са младима, тако и са својим партнерима из омладинског сектора, односно са релевантним организацијама младих и за младе, које такође укључују као имплементационе partnere за реализацију постављених циљева.

⁶¹ Текст Агенде доступан је на следећем линку: <https://www.un.org/youthenvoy/youth-un/>.

⁶² Актуелни програмски документ за УНИЦЕФ могуће је прочитати овде: <https://www.unicef.org/serbia/en/media/17536/file>; Актуелни програмски документ за УНФПА могуће је прочитати овде: https://www.unfpa.org/sites/default/files/board-documents/main-document/DP.FPA_CPD_SRB_2_Serbia_CPD_FINAL_15Jul20.pdf.

⁶³ *Country Programme Document*: https://sites.unicef.org/about/execboard/files/2020-PL18-Serbia_CPD-EN-ODS.pdf.

2.4.1. Популациони фонд Уједињених нација - УНФПА: Програм адолесценти и млади

Резултати *Програма за земљу током година 2016-2020.* били су фокусирани на младе и питања у вези са младима, што се наставило и у програму 2021–2023. Актуелни програмски документ свој *аутпут 2* посебно одређује за младе, и то на следећи начин: *...млади људи, посебно рањиве девојке, оснажени су да доносе информисане репродуктивне изборе, спрече насиље и учествују у политици и доношењу одлука. Ради се на квалитетном и инклузивном образовању/вештинама и способностима, подржавајући младе да изграде своје вештине и капацитете кроз формално и неформално образовање, обезбеђујући родни паритет и фокус на родну равноправност.*

Петогодишњи програмски оквир усклађен је са националним развојним приоритетним циљевима, а у циљу спровођења циљева одрживог развоја и подршке реформским процесима који су део оквира за ЕУ интеграције. У оквиру ове агенције функционише регионални програм демографске отпорности на нивоу Источне Европе и Централне Азије, те је један од фокуса пружање подршке државама да разумеју демографске промене и да на њих одговоре. УНФПА такође ради на развијању и обрачунавању сложеног индекса благостања младих који ће бити коришћен за праћење ефеката нове Националне стратегије за младе и омогућити мерење благостања младе особе на нивоу општине, као најмање мерне јединице. Поред тога, УНФПА нуди трансформативне програме намењене младим родитељима за ангажовано родитељство и очинство, као и програме за унапређење ученичких компетенција и одговоран однос према здрављу. Теме које су им од значаја јесу теме генерацијске солидарности и активног старења. УНФПА сарађује са различитим министарствима, нпр. са Министарством омладине и спорта, Министарством просвете, науке и технолошког развоја, Министарством здравља.

2.4.2. Дечији фонд Уједињених нација - УНИЦЕФ

У претходном програму рада УНИЦЕФ је радио на:

- 1) Развијању механизма за побољшање квалитета и релевантности механизма прикупљања података У-Репорт;
- 2) Регионалном пројекту Дијалог за будућност. У оквиру овог пројекта рађено је неколико ствари. Анализирана је ситуација у којој се налазе адолесценти и млади људи, посебно укупни развој вештина, укључујући и вештине у изградњи мира. Даље, пројектом је обухваћен програм *UPSHIFT*,⁶⁴ који се фокусира на социјалну кохезију, социјално предузетништво и грантове у различитим градовима у Србији, а уз подршку имплементационог партнера организације за младе, Разливалишта. Пројекат је такође обухватао и обуку о учешћу младих, волонтеризму, мобилном новинарству и влоговању, те допринос младих Добровољном националном извештају;
- 3) Подржана је друштвена инклузија угрожене деце, адолесцената и младих промовишући заједничке акције ка инклузивном спорту, игри и рекреацији.

Укупно је било укључено више од 6.000 младих.

УНИЦЕФ негује праксу представљања својих циљева и плана рада, те су организације младих и за младе почетком 2021. године биле окупљене у намери да се изложи план активности УНИЦЕФ-а и размене мишљена.

На састанку су подељене информације везане за нови радни план УНИЦЕФ-а за 2021/2022:⁶⁵

Исход: До 2025. године адолесценти и млади у Србији, посебно најугроженији и маргинализовани, имају користи од квалитетног неформалног

⁶⁴ <https://www.unicef.org/serbia/upshift>.

⁶⁵ Састанак је организован посредством Зум платформе 21. јануара 2021. године. На састанку је дискутовано о Плану рада за 2021/2022: Прегледу резултата и предстојећем плану активности

образовања и могућност за развој вештина и могућност да примене своје вештине, компетенције за учешће и реализацију њихових права.

Резултат 1

Исход: До 2025. године млади имају могућности да развију и примене своје вештине за успешан прелазак на посао.

Активности:

- Идентификовати најугроженије локације у којима су НЕЕТ млади;
- Развијати програме радних пракси и друге програме за развој вештина и препознавање стечених вештина;
- Ојачавање система за боље услове за самозапошљивост и сарадњу са регионалним старт-ап центрима;
- Повећање могућности за обуку и неформално образовање за младе, укључујући и младе у покрету.

Активности су започете током 2021. године, а развијена је и платформа Бирам успех.⁶⁶ Национална асоцијација практичара и практичарки омладинског рада (НАПОР) јача капацитете омладинских радника и радница да досегну младе у НЕЕТ ситуацији.⁶⁷

Резултат 2

Исход: До 2025. године млади, посебно најугроженији, имају већа знања о здравом развоју и доступним услугама.

Индикатор 1: Услуге из области менталног здравља за младе пилотиране су и евалуиране, њихови трошкови су процењени.

Индикатор 2: Број и врста информација о здравом начину живота, развијеним у иновативном и занимљивом формату (гејмификација, виртуелна стварност).

Активности:

- Ојачати услуге за ментално здравље у заједници, укључујући и избеглице и рањиве групе;
- Развити системски приступ свеобухватном јачању услуга менталног здравља у заједници кроз принципе примарне превенције, односно универзалног приступа у омогућавању квалитетних услуга за младе;

⁶⁶ О програму је могуће прочитати на следећем линку: <https://biramuspeh.com/>.

⁶⁷ <http://www.napor.net/sajt/index.php/sr-yu/novosti/konkursi/541-poziv-za-omladinske-radnike-ce>.

- Кампање за сузбијање стигме везане за ментално здравље и негативне друштвене норме.

Активности су започете током 2021. године, покренута је кампања „Из мог угла“,⁶⁸ док је Омладински савез удружења ОПЕНС у омладинском центру кренуо да реализује пројекат који се односи на подршку младима у области менталног здравља.

Резултат 3

Исход: До 2025. године млади имају платформе за учешће и повећавају капацитете да појачају свој глас, да буду повезани, активно ангажовани, оспособљени да активно и продуктивно учествују у својим заједницама и друштву.

Активности:

- Заговарање за увођење Индекса развоја младих/праћење Индекса учешћа младих; развијање стандарда омладинске партиципације;
- Ојачавање система прикупљања података о младима, нарочито у области менталног здравља;
- Заговарачке активности за повећање улагања у младе на националном и локалном нивоу;
- Комуникационе кампање о учешћу младих.

За реализацију ове активности главни партнер јесте Крвна организација младих Србије која је оформила мрежу локалних координатора/ки за јачање учешћа младих кроз дигитално учешће.⁶⁹

Главне области у којима УНИЦЕФ пружа подршку младима су учешће младих у доношењу одлука, интеркултуралност, кохезија младих, ментално здравље итд.

⁶⁸ <https://www.unicef.org/serbia/medija-centar/vesti/unicef-pokrenuo-kampaniju-iz-mog-ugla-posve%C4%87enu-mentalnom-zdravlju-mladih>.

⁶⁹ Више информација о активностима пројекта: <https://koms.rs/2022/02/28/digitalno-ucescje-mladih-mreza-lokalnih-koordinatora-ki-i-u-report/>. Назив пројекта: Локалне иницијативе за јачање дигиталног учешћа младих кроз пројекат „Изражавање потреба младих јачањем улоге и положаја представника младих“.

2.4.3. Агенција Уједињених нација за избеглице – УНХЦР

Уз помоћ имплементационих партнера, УНХЦР ради на заштити присилно расељених младих од злостављања и експлоатације, негује њихов потенцијал и подржава их док поново започињу своје животе, пружајући им развој вештина, образовање, психосоцијалну подршку, спајање породице и рекреацију.

Локалне иницијативе за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Србији⁷⁰

Главни партнери локалних иницијатива су локалне самоуправе. Овај програм се успешно реализује годинама уназад. Циљеви програма су обука и запошљавање младих Рома и Ромкиња у локалним самоуправама и/или другим државним или невладиним институцијама на локалном нивоу. Оснажени млади Роми и Ромкиње запослени су у институције локалне самоуправе и локалне невладине институције у заједницама у којима живе како би могли да допринесу и залажу се за политичко, социјално и економско укључивање Рома и других угрожених популација у Србији.

Програм заједно спроводе УНХЦР и УНДП.

Главне области у којима УНХЦР заједно са својим имплементационим партнерима пружа подршку младима укључују директну подршку младима кроз правне и психолошке савете (помоћ) у поступку азила, те помоћ и подршку у вези са интеграцијом и интеркултуралношћу, јачање економског осамостаљивања итд.

⁷⁰ <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/projects/local-initiatives-for-improved-social-inclusion-of-young-roma.html>.

2.4.4. Програм Уједињених нација за развој – УНДП

Пројекат Јачање капацитета за унапређење имплементације међународних споразума у области заштите животне средине (*енг. Strengthening Capacities for the Improved Implementation of International Agreements in the Field of Environmental Protection*) подржава Глобални фонд за животну средину, а спроводи УНДП. Пројекат је трајао од 2016. до 2021. године.

Мањи сегмент пројекта односи се на јачање капацитета удружења за реализацију пројеката и информисање младих о животnoj средини.⁷¹ Укупна вредност пројекта је 1.000.000 америчких долара, од чега издвајање за компоненту за младе износи између 60.000 и 70.000 долара.

Регионални програм локалне демократије на Западном Балкану – ReLOaD 2⁷²

Циљ пројекта је да се повећањем транспарентности у финансирању удружења грађана из јавних средства побољша сарадња између локалних власти и цивилног друштва, као и да се унапреди учешће младих и грађана у доношењу одлука и развоју локалних заједница. *ReLOaD 2* подржаће одабране локалне самоуправе да обезбеде одржив, транспарентан и пројектни приступ буџетском финансирању организација цивилног друштва, који ће допринети локалном развоју у складу са потребама грађана. Организације цивилног друштва, као и организације младих и за младе, део су Саветодавног одбора пројекта, те су током процеса дискусија настојале да приближе перспективу младих, пошто је одабрано седам локалних самоуправа које ће бити подржане кроз пројекте.

⁷¹ Више о пројекту: <https://www.rs.undp.org/content/serbia/en/home/projects/capacity-development-for-improved-implementation-of-multilateral.html>.

⁷² Више о пројекту: <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/projects/reload---regional-programme-on-local-democracy-in-the-wb.html>.

2.5. Регионална канцеларија за сарадњу младих – RYCO

Поред донаторске улоге (*grant giving*), RYCO⁷³ има и важну улогу стејкхолдера. Програми RYCO засновани су на његовом Стратешком плану 2019–2021,⁷⁴ док се током 2021. године радило на креирању новог стратешког плана, у чији су развој биле укључене и позиване да учествују организације цивилног друштва, омладински радници и раднице и млади доносиоци одлука. Доношење друге стратегије укључило је велики број актера, односно преко 500 младих и стејхолдера за шест месеци укључило се у припрему стратегије, кроз шире партиципативни процес.⁷⁵

Циљ Регионалне канцеларије за сарадњу младих јесте да млади буду оснажени, мобилни у региону Западног Балкана, те повезани и укључени у процесе помирења и процесе доношења одлука. Подршка организацијама цивилног друштва и средњим школама један је од начина реализације овог циља.

Кроз први отворени позив у 2017. години за организације цивилног друштва и школе, RYCO је одабрао 36 пројеката средњих школа и организација цивилног друштва (11 из Србије) како би промовисао помирење у региону повећањем мобилности, сарадње и активизма младих. Циљ другог отвореног позива у 2018. години био је да подржи и оснажи организације цивилног друштва и средње школе за спровођење активности у областима регионалне сарадње младих, мобилности и размене, као и подстицајног окружења за регионалну сарадњу младих. Од 44 награђена пројекта, 17 је било из Србије.

Средства за Локалну канцеларију у Србији не могу се посебно процењивати, будући да су део укупног буџета посвећеног регионалним активностима које обављају главна канцеларија (са седиштем у Тирани) и друге локалне филијале (Црна Гора, Албанија,

⁷³ Више о Регионалној канцеларији за сарадњу младих: https://www.rycwb.org/?page_id=152.

⁷⁴ Стратешки план могуће је погледати на следећем линку: <https://www.rycwb.org/wp-content/uploads/2018/08/RYCO-Strategic-Plan.pdf>.

⁷⁵ О процесу креирања могуће је читати на интернет порталима организација које су узеле учешће, нпр: <https://www.mmccg.me/clanak/mmccg-na-regionalnom-strateskom-forumu-u-organizaciji-ryco>.

Косово*⁷⁶, Босна и Херцеговина и Северна Македонија). Отворени позив за 2019. годину износио је 300.000 евра само за средње школе, а подржано је осам пројеката из Србије. Укупан обим гранта за 2020. годину износио је 300.000 евра. Током 2021. године имплементирано је 12 регионалних пројеката од 129 примљених апликација, и сви пројекти садржали су елемент мобилности.

Регионални пројекти који су развијени са тенденцијом да постану програми у следећим годинама односе се на развој социјалног предузетништва и инкубацију социјалних идеја, а 2021. године је подржано 120 младих социјалних предузетника/ца распоређених у 47 тимова који промовишу мандат помирења и интеркултуралног дијалога.

Други важан програм је посвећен волонтирању – *Routh WB6*⁷⁷ – и он је, између осталог, подразумевао сагледавање стратешког оквира за развој волонтирања у земљама Западног Балкана, а ове године су дате конкретне прилике за 200 младих кроз три схеме који су постали део спортских догађаја, волонтирали у организацијама цивилног друштва итд.

Кроз пројекат *Super Schools*⁷⁸ који спроводе заједно RYCO и ГИЗ, а који је подржан од стране Европске Уније и немачког Савезног министарства за економску сарадњу и развој (BMZ), пружа се прилика школама да досегну младе који нису део омладинских активности, као и да у програме укључе младе који су „само“ средњошколци. Планирано је 200 размена и 5000 младих учесника тих размена. Поред омладинских размена, планирано је и повезивање са министарствима просвете на територији Западног Балкана.

Регионална канцеларија за сарадњу младих је до сада успешно радила на промоцији партиципације као таквој, развоју капацитета организација цивилног друштва, а то ће се наставити и у наредном периоду.

Структуру организације чине Управни одбор, Секретријат и Саветни одбор. Регионална канцеларија за сарадњу младих је директно повезана са Министарством омладине и спорта. Све што се ради мора бити одобрено од стране Управног одбора, а процес одабира пројекта пролази неколико важних кругова. Такође, начин финансирања ове организације јесте допринос свих уговорних страна и појединачних донатора.

⁷⁶ *Овај назив је без прејудирања статуса и у складу је са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 и мишљењем Међународног суда правде о декларацији о независности Косова.

⁷⁷ Више о програму могуће је прочитати на следећем линку: <https://routewb6.org/>.

⁷⁸ Више о програму могуће је прочитати на следећем линку: <https://superschools.net/about/>.

Главне области у којима RYCO пружа подршку младима су образовање, интеркултуралност, мреже предвођене младима, волонтирање, социјално предузетништво, прекограничне размене и радионице као алат за ангажовање младих.

У 2022. години Србија председава Регионалном канцеларијом за сарадњу младих.

2.6. Друге релевантне интервенције

2.6.1. Европска омладинска фондација Савета Европе⁷⁹

пружа финансијску и образовну подршку европским омладинским активностима. Фондација подржава европске омладинске активности које организују невладине омладинске организације и мреже, као што су међународни састанци младих, конференције, кампање, курсеви и обуке.

Пилот-активности организација младих и за младе из Србије у последње две године (пилот-активност је активност која се бави контекстуалним друштвеним изазовом који погађа младе на локалном нивоу) подржане су са 154.400 евра.

Европска омладинска фондација објавила је посебан позив за локалне или националне омладинске организације које траже средства за активности које одговарају локалним потребама проистеклим из кризе ковид-19. Приоритет је дат оним пилот-активностима чији је циљ демонстрација солидарности и подршке свим особама погођеним кризом ковид-19, као што су допирање до посебно рањивих група људи и подршка њима, укључујући ту бескућнике, избеглице и тражиоце азила, људе са инвалидитетом, људе који живе у изолацији или удаљеним заједницама; друге такве активности подржавале су здравствене, социјалне и образовне услуге, те образовање и подизање свести о значају људских права у одговорима на кризу ковид-19.

Организације младих и за младе у Србији могле су да конкуришу за пројекте на овом позиву, а износ гранта је био до 10.000 евра.⁸⁰

⁷⁹ Више информација о овој фондацији могуће је потражити на следећем линку: <https://rm.coe.int/1680471b1f>; публикација: ЕВРОПСКА ОМЛАДИНСКА ФОНДАЦИЈА подршка младима у Европи.

⁸⁰ *European Youth Foundation: Funding Opportunities Responding to COVID-19*: <https://aer.eu/eyf-covid-19-call/>.

2.6.2. Балкански фонд за демократију

Балкански фонд за демократију (БТД) иницијатива је која подржава демократију, добро управљање и евроатлантске интеграције у Југоисточној Европи. Ово награђивано јавно-приватно партнерство основали су 2003. године Немачки Маршалов фонд Сједињених Држава, Америчка агенција за међународни развој (УСАИД) и Фондација ЦСМ. Првобитни десетогодишњи мандат БТД-а истекао је у мају 2013. БТД је тада ушао у свој други мандат (2013–2020) са структурним променама географске покривености и обима давања грантова. Један од постављених приоритета Фонда јесте лидерство и оснаживање младих.

2.7. Фокус донатора у наредном периоду

Посматрајући теме које су нашле своја места у стратешким документима донатора и даље је на првом месту, а сходно актуелној ситуацији, **унапређење запошљивости младих**.⁸¹ По усвајању нове Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026,⁸² на врху листе приоритета донатора налази се и развој **Гаранција за младе**,⁸³ што ће, између осталог, бити и велики фокус позива за пројекте које ће подржавати ЕУ. У односу на теме које се односе на унапређење запошљивости младих и развој

81 Невена Николић: Mapping of youth policies and identification of existing support and gaps in financing of youth actions in the Western Balkan – Serbia Report, јануар 2021. доступно на: https://www.rcc.int/youth_db/files/user/docs/1.6_Serbia_Report.pdf.

82 Текст Стратегије: https://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/15/15855_strategija_zaposljavanja_u_rs_2021-2026.pdf.

83 По узору на сличне шеме у државама члицама ЕУ, Гаранција за младе опредељена је да подржи сваку особу млађу од 30 година која није запослена, на школовању или обуци (тзв. младе у НЕЕТ ситуацији). Ова шема младим људима омогућава квалитетну понуду запошљавања, приправништва, учења уз рад или континуираног оспособљавања и обуке током четири месеца након завршетка школовања или губитка посла.

вештина, кључна **циљна група јесу млади у НЕЕТ статусу**.⁸⁴ У складу са Стратегијом запошљавања и њеним припадајућим акционим планом, поентирано је да треба развијати међусекторску сарадњу, те да су организације цивилног друштва партнери с вештинама и техникама досезања до група младих које су невидљиве институцијама.⁸⁵ Ту су и теме које се односе на радне праксе и стажирање. То значи да ће и донаторска заједница вероватно подржавати развој оваквих партнерстава кроз различите позиве за пројекте. Следећа битна тема јесте унапређење положаја младих са села, за коју је, поред ГИЗ-овог пројекта, велико интересовање и препознавање показао и УН кроз нови *Оквир сарадње за одрживи развој 2021–2025*.⁸⁶ Услед пандемије, кључна тема постали су проблеми младих који се односе на ментално здравље, медијска и дигитална писменост младих, лажне вести као одговор на кризу ковид-19.

Важно је планирати пројекте који промовишу креативност код младих, утицај на доношење одлука, посебно на локалном нивоу, и утицај на креирање садржаја за младе. Недостају програми који се односе на остваривање људских права младих и приступ правди.

Организације младих и за младе сматрају да постоји велика потреба за координацијом активности донатора. То би омогућило квалитетну дистрибуцију донаторских средстава и могућност њиховог каналисања у приоритетне области.⁸⁷ Међутим, донаторска заједница за сада не види могућност за развијање оваквог донаторског механизма у формалном смислу, а који би у фокусу имао само младе.

Савет за регионалну сарадњу (RCC) покренуо је иницијативу на регионалном нивоу, која укључује шест економија Западног Балкана са циљем успостављања **неформалног механизма за координацију донатора у оквиру пројекта *Омладинске лабораторије Западног Балкана***.⁸⁸

84 Млади који нису у систему образовања, обуци, нити запослени.

85 У претходних неколико година – посебно у домену тзв. *outreach-a* (досезања до неактивних лица која се не обраћају институцијама за помоћ у запошљавању), КВис и рада са младима из категорија вишеструко рањивих, али и индивидуализованог приступа у раду са послодавцима у циљу њихове активације за укључивањем незапослених у програме обука и пракси – важан актер на тржишту рада јесу организације цивилног друштва, које континуирано унапређују своје капацитете и шире експертизу и услуге уз подршку билатералних и мултилатералних донатора. У процесу измена законодавног оквира у области запошљавања сагледаће се начин и домет увођења организација цивилног друштва у статус носилаца послова запошљавања.

86 Текст Оквира сарадње за одрживи развој 2021–2025 могуће је погледати овде: <https://serbia.un.org/index.php/en/170536-sustainable-development-cooperation-framework-between-united-nations-and-republic-serbia>.

87 Невена Николић: Mapping of youth policies and identification of existing support and gaps in financing of youth actions in the Western Balkan – Serbia Report, јануар 2021. Доступно на: https://www.rcc.int/youth_db/files/user/docs/1.6_Serbia_Report.pdf.

88 Више о пројекту: <https://www.rcc.int/youthlab>.

Одржана су два неформална састанка за координацију донатора са циљем да се обезбеди форум за релевантне регионалне и међународне заинтересоване стране везане за младе. Први донаторски састанак, одржан у априлу 2021. године, окупио је представнике/це влада, националних савета/омладинских кровних организација, донаторске заједнице и релевантне регионалне организације са намером да се успостави *широка коалиција за младе као неформални механизам за координацију донатора на Западном Балкану*, са циљем да пружи помоћ у одређивању приоритетних питања младих у региону. Између осталог, разговарано је и о усклађивању омладинских политика и приоритета влада и донаторских програма и интервенција у сектору младих.

Циљ Другог донаторског координационог састанка организованог у децембру 2021. године било је даље јачање *широке коалиције за младе као неформалног механизма за координацију донатора* који даје приоритет младима на Западном Балкану, кроз боље усклађивање политика са приоритетима донатора, олакшавање координације, изградњу синергије и генерисање заједничких акција и механизма праћења које заједнички креирају млади и релевантни актери у политици и заједници донатора.

Коначни резултати Другог донаторског састанка укључивали су донаторску базу података и саопштење о младима: *Западни Балкан у заједничком стварању будућности са младима као агентима промена, као и договор о заједничким вредностима и принципима широке коалиције за младе.*⁸⁹

---

89 Информације преузете са: https://www.rcc.int/youth_db/pages/2/donor-meetings.

3.

**КООРДИНАЦИЈА
ДОНАТОРСКИХ
ИНТЕРВЕНЦИЈА
– ПОСТОЈЕЋИ
МЕХАНИЗМИ
ФУНКЦИОНИСАЊА**

Влада Републике Србије је Одлуком о одређивању одговорних лица и тела за управљање програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014–2020. из 2015. године за Националног ИПА координатора (НИПАК) именовала министра без портфеља задуженог за европске интеграције Јадранку Јоксимовић, која је 29. јуна 2017. године именована на функцију министра за европске интеграције. НИПАК је одговоран за свеукупан процес стратешког планирања, координацију програмирања, праћење спровођења, вредновање и извештавање о помоћи ИПА II, као и за сарадњу са Европском комисијом у вези с коришћењем ИПА II.⁹⁰ НИПАК има подршку Техничког секретаријата. За Технички секретаријат националног ИПА координатора (НИПАК ТС) одређено је Министарство за европске интеграције - Сектор за планирање, програмирање, праћење и извештавање о средствима ЕУ и развојној помоћи.

Друга институција и тело значајно за управљање програмима претприступне помоћи ЕУ у Републици Србији је: Министарство финансија – Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава Европске уније (енг. *CFCU*).⁹¹

Министарство за европске интеграције организује периодичне састанке са заједницом донатора (сваких три до шест месеци) како би се разговарало о стварима које се не односе само на финансирање из фондова ЕУ. Према мишљењу донаторске заједнице, на овим састанцима се договарају потенцијални правци сарадње, а одређени донатор председава тим састанцима у одређеном периоду.⁹² Министарство за европске интеграције координира и сазива секторску радну групу која окупља различите међународне партнере и донаторе, а млади се посматрају **кроз радну групу за људске ресурсе и социјални развој**. Међутим, теме младих некад су распоређене кроз секторе, а некад кроз теме.

Чини се да је улагање у локалне пројекте и дијалог између државе и локалних организација све мањи и да недостаје финансирање на локалу. ИПА програми нису програми који се баве локалом, будући да су то укрупљена средства, која су пре свега за институције, а ређе за организације (с тим у вези наводи се да је ИПА 2014, описана у претходном поглављу, заправо изузетак, а не пракса). ИПА механизам је веома спор, а некад су брзе интервенције,

90 Национални ИПА координатор: <https://www.mei.gov.rs/src/srbija-i-eu/ko-je-ko-nacionalni-ipa-koordinator/>.

91 Више о надлежности ЦФЦУ: <http://www.cfcu.gov.rs/tekst.php?oblast=onama&id=55>.

92 Невена Николић: Mapping of youth policies and identification of existing support and gaps in financing of youth actions in the Western Balkan – Serbia Report, јануар 2021. Доступно на: https://www.rcc.int/youth_db/files/user/docs/1.6_Serbia_Report.pdf.

грант схеме и механизми финансирања других донатора адекватнији. Настоји се да држава, односно локална самоуправа у неком тренутку преузме финансирање програма и пројеката који имају финансијску подршку донатора, па је зато веома важан аспект одрживости, зато се и свако улагање посматра са аспекта одрживости и тако и вреднује. Децентрализовани модел управљања подразумева и сталне евалуације како би се утврдило како функционише, односно који су изазови са којима се суочавају институције у имплементацији, нпр. ИПА јединице, које су одговорне за овакво финансијско управљање. Са становишта ИПА процедура, крупним средствима лакше је администрирати. Пројекти који се одређују за локалне самоуправе се тестирају, са циљем да остану активни на локалу, те да такве иницијативе буду касније препознате у локалном буџету.

Као што је више пута назначено кроз саму анализу, донатори теме које се везују за младе посматрају кроз различите секторе, јер је тешко издвојити младе као ексклузивну циљну групу, пошто би то подразумевало да постоје и тематске групе за друге осетљиве групе – нпр. жене, особе са инвалидитетом, итд. Практично говорећи, изазовно је доделити циљну групу младих само једном ресору који ће то водити, а с друге стране, неки ресори – нпр. социјална заштита, здравство итд. – некад имају много веће системске проблеме, па се чини да се питања младих изгубе. Радна група је формални механизам с циљем програмирања, и још један форум који се бави праћењем стања. Разговор о приоритетима обављају ресорна министарства, те идеје које надлежна министарства представљају полазе од стратешког и законског оквира. Потом се иде даље, да се „покрију“ недостаци у тим областима, а које држава не може сама да финансира; национални статешки оквир усклађује се са донаторским стратешким оквиром, где донатор утврђује „тачке преклапања“ са националном стратегијом. Држава може изаћи са конкретним поводом за неком интервенцијом, и тада се донатори организују и дају одговор на то. Настоји се да се постигне синергија и да се направе секвенциране интервенције са дугорочном подршком, а ту често дође до преклапања у процесима спровођења, јер су нпр. институције споре у имплементацији.

На основу свега наведеног стиче се утисак да није реално да постоји редовни формални донаторски механизам који би се бавио темама младих, али зато Министарство омладине и спорта треба снажно да заговара потребе младих у овим радним групама.

4.

КАКО ДОНАТОРСКА ЗАЈЕДНИЦА У СРБИЈИ ПЕРЦИПИРА ОРГАНИЗАЦИЈЕ МЛАДИХ И ЗА МЛАДЕ - КЉУЧНЕ ПРЕДНОСТИ, НЕДОСТАЦИ И СТРАТЕГИЈЕ ПРИСТУПА

Утисак донаторске заједнице је да се капацитети јако разликују у односу на величину организације, број људи који су у тој организацији ангажовани, места из кога долазе. Утисак је да су организације цивилног друштва најчешће у отпору за програмским јачањем капацитета који им донатори нуде током спровођења пројеката, док са друге стране постоји потреба да донатори имају константан програмски мониторинг. Донатори сматрају да су ефекти програмског јачања капацитета током спровођења пројеката видљиви и да помажу квалитетнијем спровођењу пројеката и квалитетнијим резултатима. Све више донатора жели да учествује у спровођењу пројеката и програма, те да из класичног донаторског приступа пређе у партнерски приступ.

Највећа слабост је мањак програмског вођења организација младих и за младе и прилагођавање донатору по сваку цену. Донаторска заједница воли да види да организација има свој принцип рада и да је програмски већ усмерена. Често се дешава да организације немају развијен свој програм као такав, већ креирају различите продукте за различите донаторе.

4.1. Стратегије приступа донаторској заједници

4.1.1. За организације младих и за младе:

Могуће решење бр. 1: Повећати комуникацију са донаторском заједницом, нарочито у моменту кад она креира своје стратешке приоритете за период од две до пет година.

Комуникација донаторске заједнице с организацијама младих и за младе, као и прикупљање података од омладинског сектора (а који најчешће имају и податке са терена, директно од корисника), значајно би унапредили постојеће стање. Мало је вероватно да би таква иницијатива дошла од стране донаторске заједнице, па стога треба да дође од организација младих и за младе кроз формат „комуникационог форума“. На таквом форуму организације би донаторској заједници комуницирале потребе са

терена, на састанке позивале различите донаторе представљајући им реалне потребе младих, упоредне примере, истраживања итд. Логика ове стратегије полази од тога да су донаторској заједници потребни партнери (поред државе), посебно на локалном нивоу, као и да донатори све чешће прибегавају партнерском приступу – у ком нису само даваоци средстава, већ учествују у спровођењу пројеката, и то је прилика да се развију одржива партнерства. Важно је поменути да је донаторима важно да при дефинисању својих стратешких приоритета могу да прикажу да су се консултовали с организацијама младих и за младе, односно са младима, те да су *аутпуте* и *ауткаме* формирали кроз широко партиципативне процесе. Такође, неки донатори нису само донатори, они израђују и различите извештаје са заговарачком и политичком снагом. Такав је, на пример, Извештај о напретку Србије на путу ка ЕУ, па је ту прилика да се дају коментари и на тај начин добије на препознатости, а последично и буде „на радару донаторској заједници“.

Могуће решење бр 2: Заговарати ка Министарству омладине и спорта да преузме већу иницијативу приликом програмирања бесповратних средстава, јасно мапира потребе младих и организација младих и за младе и о томе извештава донаторску заједницу кроз ИПА претприступну помоћ и пројекте или билатералну сарадњу. За „донаторе“ који нису донатори у класичном смислу, већ су ту на позив државе, од велике је важности техничка подршка коју дају држави за грађење њених капацитета, те је прва инстанца у сарадњи увек држава, па би у у том смислу улога Министарства омладине и спорта могла бити проактивнија. Стратешке документе донатора мора потврдити и одобрити држава. Сектор за омладину дуго година уназад ради са смањеним капацитетима, а то се одражава и кроз преузимање иницијатива у програмирању, те доминантну улогу преузимају друга министарства. Та министарства младе посматрају у односу на теме свог ресора, па се и сами приступи у решавању и предлози разликују у односу на то када би долазили директно од Министарства омладине и спорта.

4.1.2. За донаторску заједницу:

Могуће решење бр 1: **Питати младе**

Поред консултација које би се одвијале са организацијама младих и за младе, а посебно оних које су специјализоване за неке области, у средиште креирања позива за пројекте је потребно ставити младу особу, односно у консултације укључити перспективе младих – било кроз упитнике и истраживање ставова, или кроз мапирање потреба. Начине досезања до младих, а посебно младих из осетљивих група, формате који су интересантни младима и који привлаче младе да се укључују у програме организација младих и за младе морају да прате сталне промене трендова, отвореност за иновативне приступе и комуникацију која полази од основног принципа «не о нама, без нас». Овакав приступ, који подразумева стављање корисника у фокус, повећава легитимитет и при приказивању постигнутог и приликом даљег програмирања.

Могуће решење бр 2: **Мислити на младе** иако позиви за пројекте нису нужно оријентисани ка младима. Перспективе младих треба посматрати као додатну вредност свакој интервенцији, програму или пројекту.

5.

ПРЕПОРУКЕ ДОНАТОРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ УСМЕРЕНЕ КА ОРГАНЗАЦИЈАМА МЛАДИХ И ЗА МЛАДЕ/ ОМЛАДИНСКИМ САВЕЗИМА

Организацијама младих и за младе препоручено је:

- да развијају своје годишње стратешке планове функционисања, те да пријаве на конкурсе посматрају као ресурс за остваривање својих стратешких праваца;
- да се благовремено упознају са текстом конкурса и правилима конкурса да би се у процесима спровођења пројекта или програма избегла „изненађења“;
- да реално планирају буџете и активности под паролом „мање је више“: активности које се предлажу морају да буду у оквиру реалног;
- да комуницирају своје успехе, добре праксе и лекције са терена, а посебно увиде који нису видљиви у државним извештајима;
- да се упознају са стратешким правцима донатора, одабраним циљевима и активностима, те да инцирају повезивање када препознају да имају експертизу;
- да се у свом раду фокусирају на програмски приступ, те да избегну краткорочна финансирања;
- да читању конкурса приступају из своје експертизе, па да тако и подносе предлоге пројеката донаторима, а не да прилагођавају пројекте, јер то донатори препознају;
- да развију стратегију фандрејзинга и да је обнављају/преиспитују на сваких пола године, те да у тој стратегији обухвате и различите изворе финансирања који нису само донације у класичном смислу;
- да прате стратешки правац и развој државе, будући да се донаторска заједница усмерава у односу на то;
- да о својим активностима обавештавају донаторску заједницу, те да је позивају на догађаје који су у вези са приказом реалног у пракси, итд.;
- да развијају мултисекторска партнерства и да настоје да прикажу одрживост својих пројектних предлога у заједници;
- да своје интервенције приближавају грађанима/кама и да не одустају од локала.

Ставови изражени у овој публикацији искључива су одговорност аутора и његових сарадника и не представљају званичан став Министарства омладине и спорта.

Нови Сад, 2022.

ПЕНС

